

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут філології
Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

**АНГЛІЙСЬКОМОВНІ ТЕКСТИ НОВИН НА БЕЗПЕКОВУ ТЕМАТИКУ
В УКРАЇНСЬКОМУ ПЕРЕКЛАДІ**

Кваліфікаційна робота

На здобуття ОС «бакалавр»

студентки IV курсу

галузь знань 03 «Гуманітарні науки»,

спеціальності 035 «Філологія»,

спеціалізації 035.041 «Германські мови

та літератури (переклад включно), перша
– англійська)»,

ОПП «Переклад з англійської та другої
західноєвропейської мови»

Віталія КРАВЧУКА

Науковий керівник:

асистент кафедри

теорії і практики перекладу з

англійської мови

Олексій ДЕЙКУН

«Допущено до захисту»

Протокол № 10 кафедри

теорії і практики перекладу з англійської мови

ННІФ від 30.05.2023

Завідувач кафедри _____ **Людмила СЛАНОВА**

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. НОВИННИЙ ДИСКУРС – ОБ’ЄКТ ДОСЛІДЖЕНЬ СУЧАСНОГО ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВА.....	7
1.1. Підходи до тлумачення дискурсу та його типологія в сучасному мовознавстві.....	7
1.2. Медійний дискурс у сучасному перекладознавстві	12
1.3. Новинний дискурс як різновид медійного: перекладознавчий аспект.....	15
1.3.1. Поняття тексту новини.....	18
1.3.2. Підходи до визначення структури тексту новини.....	19
1.3.2.1. Принцип перевернутої піраміди	21
1.3.2.2. Стиль пісочного годинника.....	22
1.3.2.3. Схема новин Т. ван Дейка	24
Висновки до першого розділу	26
РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ МОВНИХ ЗАСОБІВ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ НОВИН НА БЕЗПЕКОВУ ТЕМАТИКУ	28
2.1. Поняття текстів новин на безпекову тематику: індивідуальний і колективний різновиди	28
2.2. Моделі перекладу мовних засобів текстів новин індивідуальної безпеки	30
2.2.1. Еквівалентна модель	30
2.2.2. Вилучувальна модель	32

2.2.3. Інтерпретаційна модель	34
2.2.4. Модель зміни перспективи.....	35
2.2.5. Модель міжмовної метонімії	36
2.3. Моделі перекладу мовних засобів текстів новин колективної безпеки	37
2.3.1. Еквівалентна модель	38
2.3.2. Вилучувальна модель	39
2.3.3. Інтерпретаційна модель.....	40
2.3.4. Модель зміни перспективи.....	41
2.3.5. Модель міжмовної метонімії	42
Висновки до другого розділу	44
ВИСНОВКИ	46
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	49
СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ	54
SUMMARY.....	55

ВСТУП

У центрі уваги сучасних перекладознавчих студій перебувають способи відтворення новинного дискурсу на матеріалі тлумачень автентичних англійськомовних текстів на безпекову тематику.

Новинний дискурс, як найпоширеніший різновид медіадискурсу, відтворює актуальні події в житті суспільства, складається із стислих, утім інформативних текстів і коментарів, поданих за допомогою мовних засобів. Новинний дискурс забезпечує звернення до масової читацької й глядацької аудиторії і зумовлює швидке прочитання адресатом текстів завдяки стрімкості, безперервності публікацій повідомлень та постійним оновленням.

З огляду на збільшення ролі новинного жанру в процесах створення медійної реальності та здійснення впливу на аудиторію за допомогою мовних засобів, виникає необхідність виявити специфіку перекладацьких моделей відтворення змісту англійськомовних текстів новин на безпекову тематику українською мовою.

В аспекті дослідження англійськомовних текстів новин вивчено лексико-стилістичні особливості перекладу [1], мовні засоби персуазивності [33], ефекти об'єктивності та суб'єктивності [5], відтворення іміджу українського політикуму [21], лінгвальні засоби актуалізації концептуальної метафори [15]. Водночас поза увагою дослідників і досі залишається відтворення англійськомовних текстів інтернет-новин на безпекову тематику.

Актуальність роботи визначається спрямованістю сучасної лінгвістики на дослідження різних видів комунікації, серед яких чільне місце посідає переклад новинного дискурсу, зокрема відтворення текстів інтернет-новин різної тематики.

Мета розвідки полягає у виявленні моделей перекладу під час відтворення текстів англійськомовних інтернет-новин на безпекову тематику українською мовою.

Мета роботи передбачає розв'язання таких **завдань**:

- ✓ висвітлити сучасні підходи до тлумачення дискурсу, дослідити його класифікацію і зв'язок із перекладознавством;
- ✓ визначити особливості та типологію новинного дискурсу;
- ✓ розкрити організацію англійськомовних текстів новин;
- ✓ пояснити поняття текстів новин на безпекову тематику з її подальшим поділом на індивідуальну та колективну;
- ✓ виявити й обґрунтувати використання найуживаніших моделей перекладу англійськомовних новин індивідуальної та колективної безпекової тематики українською мовою;

Об'єктом дослідження є моделі перекладу для відтворення сучасного новинного дискурсу.

Предмет дослідження – вжиток моделей перекладу під час тлумачення англійськомовних інтернет-новин на безпекову тематику українською мовою.

Методи дослідження: *класифікаційний*, що полягає у виокремленні та інтерпретації досліджуваних мовних явищ, *аналітичний*, спрямований на детальну розвідку мовного матеріалу, *зіставний*, який має на меті виявити спільні, відмінні та специфічні риси порівнюваних мов на лексичному, граматичному та стилістичному рівнях за допомогою зіставлення, а також *перекладознавчий аналіз*, котрий призначено виявити моделі відтворення мовних одиниць оригіналу.

Наукова новизна полягає в тім, що *вперше* запропоновано класифікацію перекладацьких моделей, уживаних для тлумачення текстів новин на індивідуальну й колективну безпекову тематику.

Практичне значення розвідки визначається можливістю використання її висновків та матеріалів на курсах із загального мовознавства, дискурсології, медіалінгвістики, стилістики, зіставної лексикології та перекладознавства.

Матеріалом дослідження слугували 70 перекладених текстів інтернет-новин на безпекову тематику українською мовою на сайті BBC News Україна (<https://www.bbc.com/ukrainian>), дібрані методом суцільної вибірки з англійськомовного інтернет-видання BBC News (<https://www.bbc.com/news>) за

2022-2023 рр., що становлять джерельну базу цієї розвідки.

Структура роботи, визначена метою і завданнями, складається зі вступу, двох розділів з підрозділами, висновків до кожного з розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (59 позицій, із них 18 іноземними мовами). Загальний обсяг роботи становить 57 сторінок, обсяг основного тексту – 48 сторінок, список джерел – 6 сторінок, стислий виклад англійською мовою – 3 сторінки.

Перспектива розвідки полягає в подальшому аналізі та виокремленні перекладацьких моделей під час відтворення текстів інтернет-новин на безпекову тематику інших провідних англійськомовних видань.

РОЗДІЛ 1. НОВИННИЙ ДИСКУРС – ОБ'ЄКТ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1. Підходи до тлумачення дискурсу та його типологія в сучасному мовознавстві

Незважаючи на те, що поняття «дискурс» широко використовується вже довго, досі не існує загальноприйнятого тлумачення цього терміну. Дослідженнями на цю тему займалися не лише лінгвісти, а й філософи, соціологи, політологи та культурологи з усього світу, серед них провідними називають Ф. Бацевича, А. Белову, М. Полюжина, А. Токарську, М. Фуко, Е. Гіденса, Ж. Дерріда, Е. Гофмана, Д. Таннена, Е. Лаклау, Теун А. ван Дейка та ін.

Кожен із цих вчених розумів дискурс як тип мовлення, що відображає соціокультурний та історичний контексти, у яких воно функціонує. Крім того, кожен із цих учених підходив до дослідження дискурсу на основі своєї конкретної наукової спеціалізації, надаючи власне розуміння дискурсу.

Т. ван Дейк вважає, що дискурс є складною комунікативною подією, що відбувається між мовцем і слухачем у визначеному часовому, просторовому та контекстуальному середовищі. Ця комунікативна подія може мати різні форми, такі як усна або письмова, та включати вербальні та невербальні елементи [14].

У своїй дослідженні про дискурс, Дебора Шифрін виділяє три підходи до визначення цього поняття, які широко цитуються сучасними мовознавцями. Перший підхід заснований на формально-структурних аспектах мови і визначає дискурс як «*language above the sentence*» [51, с. 23-24]. Патрік Серіо, що є послідовником цього підходу, зазначає, що «під дискурсом будуть розумітися два або кілька речень, що знаходяться один з одним у смислового зв'язку».

Другий підхід, який ґрунтується на функціональних принципах, розглядає дискурс як використання мови і формулює його як «*the analysis of discourse is, necessarily, the analysis of language in use*» [51, с. 31]. Тобто, функції дискурсу і мови нерозривно пов'язані, і тому дискурс є тією ж системою засобів вираження, що й мова, спрямованою на досягнення конкретної мети.

Останній підхід до розуміння дискурсу, виражений у вислові «discourse as utterance», порівнює дискурс і висловлювання, з чого випливає, що «дискурс постає не як сукупність деконтекстуалізованих одиниць мовної структури, а як сукупність внутрішньо контекстуалізованих одиниць вживання мови» [51, с. 39].

Діалог є первинною умовою дискурсу, оскільки всі усні і письмові висловлювання є соціальними за своєю природою. Різні види дискурсів відрізняються в залежності від типів інституцій та соціальних практик, в яких вони формуються, а також від позицій тих, хто говорить, і тих, до кого вони звертаються.

Отже, **дискурс** – це сукупність висловлювань або речень, які реалізуються в соціальному контексті, визначаються ним і сприяють його існуванню [50, с. 11]. Іншими словами, дискурс – це сукупність висловлювань, які становлять будь-яку зрозумілу мовленнєву дію [41, с. 148].

Дискурс – складний соціолінгвістичний феномен сучасного комунікативного середовища. По-перше, він визначається соціокультурними, політичними, прагматично-ситуативними, психологічними та іншими факторами, що прямо чи опосередковано впливають на нього. По-друге, дискурс має «видиму» (лінгвістичну) структуру, яка виражається в зв'язному тексті або його семантично значущому та синтаксично завершеному фрагменті, а також «невидиму» (екстралінгвістичну) структуру, яка включає знання про світ, думки, настанови та мету автора, необхідні для розуміння цього тексту. По-третє, дискурс відображає спільний світ, який формується під час розгортання дискурсу його автором і сприймається його читачем, слухачем тощо [27, с. 13].

Дискурс не просто ізольована текстова або діалогічна структура, а складне комунікативне явище, що пронизує всі аспекти дійсності. Всі елементи дійсності опосередковані дискурсом, виражені через нього і реалізовані ним. Дискурс включає суспільний контекст, що дає уявлення про учасників комунікації, процеси створення та сприйняття повідомлень, а також глибші суспільно-політичні процеси. [11, с. 206].

Визначення та класифікація дискурсу не мають єдиного правильного

підходу. За словами О. В. Кардашової, класифікація дискурсів є відносною і часто здійснюється на основі аналогії з різними суспільними інститутами (наука, релігія, політика, ЗМІ) або за функціональними стилями (науковий, публіцистичний, офіційний), а також залежно від уявлень про різні види свідомості (повсякденна, художня, наукова). Така типологія дискурсів є інтуїтивною і використовується в науковій практиці для опису й класифікації дискурсивних явищ. [51, с. 172].

Типологія – це засіб наукової класифікації за допомогою абстрактних теоретичних моделей (типів), в яких фіксуються найважливіші структурні або функціональні особливості досліджуваних об'єктів [37].

Науковці А. Н. Кожин, О. А. Крилова і В. В. Одинцов визначають типологію дискурсу, враховуючи екстра-лінгвістичні умови та цілі комунікації. Вони виділяють такі типи дискурсу: науковий, офіційно-діловий, газетно-публіцистичний та розмовно-повсякденний. При цьому вони розглядають поняття функціонального стилю як еквівалент дискурсу. [27, с. 51].

В. Бурбело пропонує типологію дискурсу, в якій основні види визначаються за ключовим комунікативним модусом та відповідними мовними і функціональними характеристиками. Згідно з цією типологією, види дискурсу включають побутовий, пізнавальний, прописовий та художній. Кожен з цих видів має підтипи, які обумовлені історичними умовами [27, с. 82].

Враховуючи жанрову розмаїтість текстів і вплив екстра-лінгвальних чинників на їхнє існування, виокремлюються два типи дискурсу: художній (за поглядами В. Б. Бурбело та О. М. Островської) та поетичний (згідно з дослідженнями В. І. Карасика й О. С. Колесника) [10, с. 51].

Наукові дослідники також визначають фатичний дискурс, що ґрунтується на метадискурсі, де центральною метою є регуляція комунікативних відносин, включаючи «фатичну інтенцію». Фатичний дискурс має різноманітні різновиди фатичних жанрів, таких як флірт, світська бесіда тощо [10, с. 52].

Відповідно до сфери комунікації можна виділити різні типи дискурсу, такі як поетичний, естетичний, науковий, критичний, педагогічний, юридичний,

політичний та інші (Н. М. Миронова) [10, с. 52].

Більшість наукових розвідок українських лінгвістів присвячено вивченню дискурсу в практичному ракурсі, тобто розглядові окремих різновидів дискурсу – раціонального (В. Буряк), публіцистичного (І. Соболева), газетного (С. Коновець), рекламного (Н. Волкогон), політичного (К. С. Серажим), літературно-критичного (Р. Бубняк), дискурсу національної ідентичності (О. Онуфрієнко), комунікативного (Ф. С. Бацевич) тощо. Проте, як правильно відзначає К. С. Серажим, існують важливі загальнотеоретичні питання, які залишаються поза полем зору дослідників. Серед них - розкриття сутності та природи дискурсу, чітке встановлення межі між текстом і дискурсом, аналіз комунікативних властивостей та архітекτονіки дискурсу, а також розгляд ролі мовної особистості в контексті дискурсу [28, с. 9].

Т. ван Дейк виділяє такі різновиди дискурсу: медіа-дискурс, політичний дискурс, медичний дискурс, судовий дискурс, освітній та науковий дискурси, корпоративний текст і мовлення [7].

І. В. Карасик розробив типологію дискурсу на основі прагмалінгвістичних критеріїв. Він визначає такі параметри як одноплановість / багатоплановість сенсів, заданість / відкритість реакції, серйозність / несерйозність спілкування, кооперативність / конфліктність спілкування, пріоритет змісту / форми спілкування, конкретність / абстрактність тематики. За цими критеріями, він запропонував наступну типологію дискурсу: одновимірний / багатовимірний, сценарний / несценарний, серйозний / гумористичний, етикетний або кооперативний / агональний, інформативний / фасцінативний, перформативний / аргументативний [11, с. 320-321].

На думку І. С. Шевченко та О. І. Морозової, основні критерії розподілу дискурсу на типи це ті, що пов'язані власне з категоріями дискурсу. Тобто, дискурс можна поділити за будь-яким критерієм:

- 1) за критерієм форми дискурсу: усний і письмовий тип дискурсу;
- 2) за видом мовлення: монологічний або діалогічний;
- 3) за адресатним критерієм: інституційний і персональний;

4) за умов різних загальних настанов, комунікативних принципів: аргументативний, конфліктний та гармонійний типи дискурсу;

5) за соціально-ситуативним параметром: політичний, адміністративний, юридичний, військовий, релігійний, медичний, діловий, рекламний, педагогічний, спортивний, науковий, електронний (інтернет-дискурс), медійний дискурс (засобів масової інформації) тощо;

6) за різноманітними характеристиками адресанта і адресата: соціально-демографічний критерій (дитячий, підлітковий дискурси та дискурс людей похилого віку, дискурс жіночий і чоловічий, дискурс мешканців міста й села); соціально-професійний критерій: дискурс моряків, будівельників, шахтарів); соціально-політичний критерій (дискурс комуністів, демократів);

7) за функціональною та інформативною складовими: спілкування інформативне (емотивний, оцінний, директивний дискурси) та фатичне;

8) за критерієм формальності та змістовності у функціонально-стильовому аспекті відповідно до жанрів і реєстрів мовлення: художній, публіцистичний, науковий та інші, офіційний та неофіційний [36, с. 233-236].

Різні класифікації дискурсу дозволяють вивчати й аналізувати різні практики спілкування з різних ракурсів. Класифікація дискурсу дає змогу виокремити й проаналізувати схожість і відмінності між різними типами комунікації та надає особливий системний і науковий підхід до дослідження дискурсу.

Крім того, типології дискурсу є корисним інструментом для різних професійних груп, які працюють над мовленнєвою практикою, а не лише для лінгвістів. Наприклад, журналісти можуть використовувати різні типи дискурсу для створення різних жанрів, а рекламні агентства можуть використовувати їх для створення ефективних рекламних стратегій.

Важливо також зазначити, що типології дискурсу мають практичне значення для вивчення міжкультурної комунікації, дозволяють дослідити особливості мовної поведінки та встановити ефективні засоби взаєморозуміння та спілкування між різними соціальними групами.

У нашій роботі ми спираємося на типологію українських вчених І. С. Шевченка та О. І. Морозової, які виокремлюють медійний дискурс як підтип дискурсу за соціально-ситуативним параметром.

Таким чином, дискурс – це сукупність висловлювань, які мають місце у соціальному контексті, їх формує та підтримує саме це середовище і сприяє його існуванню. У нашій роботі ми спираємося на типологію українських вчених І. С. Шевченка та О. І. Морозової, які виокремлюють медійний дискурс як підтип дискурсу за соціально-ситуативним параметром.

1.2. Медійний дискурс у сучасному перекладознавстві

Медійний дискурс – це спосіб комунікації, що використовується медіа для передачі інформації, інтерпретації подій та впливу на громадську думку. Він застосовується у таких ЗМІ, як телебачення, радіо, газети, журнали, інтернет-видання та соціальні мережі. Також його називають мовою ЗМІ, мовою мас-медіа, масово-інформаційним дискурсом, дискурсом мас-медіа, мас-медійним дискурсом

Важливість медійного дискурсу полягає в тому, що він впливає на світогляд і думки людей, формує їхні переконання та уявлення про світ, має великий вплив на соціальне та політичне життя суспільства, оскільки визначає, як люди на нього реагують.

Медійний дискурс є важливим джерелом інформації для наукових досліджень. Це дає можливість вивчити, як створюється та передається інформація, вивчити взаємодію між ЗМІ та громадськістю, а також проаналізувати мінливе медіа-поле та його вплив на суспільство. Він відіграє важливу роль у формуванні суспільної думки та відображенні культурних цінностей і норм.

Засоби масової інформації виконують різноманітні функції: пізнавальну (задоволення інформаційних потреб суспільства), забезпечення гласності, контролю і спостереження за діями суб'єктів влади, політичної соціалізації (участь у процесі засвоєння індивідом політичних знань, норм і цінностей

суспільства), формування громадянськості, підтримку або критику програм і діяльності держави, державних органів, органів місцевого самоврядування, громадських організацій, партій тощо [4, с. 207].

Неможливо вивчати медіадискурс без аналізу поняття «медіатекст», оскільки він є дискретною одиницею медіадискурсу, яка поділяє потік інформації на окремі частини.

Медіатекст – це усний чи писемний твір масовоінформаційної діяльності та масової комунікації. *Сутність медіатексту* – конкретна інформація, що виражена мовленням з метою впливу та переконання. За медіатекстом стоїть мовна особистість журналіста, його світосприйняття, інтелектуальний рівень, когнітивна здатність. Для медіатексту, як і тексту взагалі, характерні логічна завершеність висловлювань, комунікативний намір та прагматична установка [40, с. 149].

Масмедійний дискурс – це особливий вид масової комунікації, «соціальне явище, основною функцією якого є вплив на масову аудиторію через смислову й оцінну інформацію; це механізм актуалізації інформації за допомогою різноманітних комунікативних засобів інституту ЗМІ» [30, с. 188]. Медіадискурс реалізується друкованими, цифровими та мережевими засобами, каналами та інструментами здійснення комунікації представленими тією чи іншою знаково-символічною формою – мовою, картинкою чи звуком [23, с. 153].

Особливості масмедійного дискурсу полягають у соціальній оцінності, відкритості авторської позиції, політико-ідеологічному способі формування речень. Його мета – змінювати суспільну свідомість завдяки формуванню певної громадської думки щодо соціального буття людини, неважливо позитивної чи негативної. Ця особливість мас-медійного дискурсу виявляється також у специфіці обслуговуючих його функціональних стилів, невербальною основою яких є політична та ідеологічна діяльність.

Р. Сколон, у своїй книзі "Медійний дискурс як вид соціальної взаємодії", вказує на те, що медіа-дискурс, в першу чергу, включає дискурс газет, журналів та інших періодичних видань, а також телебачення. Однак у сучасних умовах розвитку ЗМІ все більшої уваги приділяється дискурсу онлайн-видань. В

ширшому розумінні, медіадискурс охоплює всі засоби передачі інформації (комп'ютер, телефон, мікрофон), їхні результати (листи, примітки, мемуари і т.д.), а також мову як засіб цієї передачі [52, с. 6].

Інтернет-новинний медіажанр представляє собою одну з форм медіадискурсу, який охоплює процес і результат діяльності ЗМІ. Він включає в себе набір мовленнєвих актів, що відбуваються між автором та читачем у контексті комунікативної взаємодії, з урахуванням часових, просторових та інших факторів. Цей жанр втілює перформативну стадію побудови тексту [34, с. 171].

Медіадискурс за допомогою мовних та технічних засобів створює вторинну вербально-візуальну реальність, відому як медіа-реальність. Ця медіареальність протистоїть фізичному світу, який ми сприймаємо органами відчуттів, а також інтелектуальному світу, пов'язаному з нашою свідомістю та мисленням [28, с. 12].

Масовий характер поширення медійних текстів дозволяє звертатися до широкої аудиторії, яка постійно користується інформацією, наданою ЗМІ. Ця аудиторія ділиться за такими критеріями, як класова, соціальна або професійна належність [44, с. 62].

Орієнтація на адресата впливає на різні аспекти створення тексту та організацію мисленнєво-мовленнєвої діяльності мовця. Це включає аксіологічні, психолінгвістичні та репрезентативні аспекти текстової інформації. Таким чином, інтерпретація дискурсу пов'язана з моделлю реального адресата, до якого він спрямований [44, с. 24].

Будь-яка особа може бути учасником медійного дискурсу, якщо вона створює, передає або просто споживає медійний контент. Зокрема, сюди можна віднести: медійні організації та журналістів, що створюють медіаконтент; аудиторію, яка сприймає та інтерпретує медіаконтент; рекламодавців та маркетологів, які користуються медійним дискурсом для просування певного продукту; громадськість, яка активно бере участь у обговоренні медіаконтенту в соцмережах; державних та політичних лідерів, для яких медіадискурс – це засіб

впливу на громадську думку.

Тож різні соціальні групи є частиною дискурсу мас-медіа, і вони взаємодіють між собою за допомогою медійних технологій та медіа-контенту. Кожен з них формує та впливає на масово-інформаційний дискурс, а тому аналіз їхньої взаємодії дозволяє зрозуміти складні процеси у медійній сфері.

Отже, мас-медійний дискурс є особливим видом масової комунікації, головна мета якого полягає в впливі на широку аудиторію шляхом поширення інформації. Дослідження мас-медійного дискурсу у сфері перекладознавства є дуже важливим, адже він допомагає краще розуміти особливості мовленнєвих жанрів, підібрати найбільш ефективні моделі перекладу та пристосувати текст для певної аудиторії і культурного контексту. Медіа-дискурс також поділяється на такі підтипи: новинний, інформаційно-аналітичний, розважальний, рекламний.

1.3. Новинний дискурс як різновид медійного: перекладознавчий аспект

Новинний дискурс, що належить до медійного дискурсу, перетворює події в текстові повідомлення, які поширюються за допомогою медіа-каналів з метою сприйняття, інтерпретації та обробки читачами. У новинному інтернет-дискурсі актуальні події суспільства представлені стислими, але інформативними текстами та коментарями. Він побудований за риторичними принципами, враховуючи засоби впливу, такі як етос, логос і пафос, які виражені мовними засобами та структурою тексту [26, с. 354].

Новинний дискурс в контексті перекладу викликає труднощі через велику кількість аспектів, таких як стиль написання та використання елементів, що притаманні цьому жанру. Через особливості новинного дискурсу його переклад може бути складним завданням, тому вимагає високого рівня підготовки.

Переклад у сфері новинного дискурсу грає ключову роль в передачі інформації та формуванні суспільної думки в різних країнах та культурах. При

цьому важливо враховувати культурні особливості, які можуть впливати на сприйняття новинної інформації та її переклад.

Робочим матеріалом ЗМІ є новини, які мають різні визначення. Під час зародження ЗМІ поняття "новини" було тотожне поняттю "газета". Сьогодні ж **новини** розглядаються як свіжа, незвичайна, цінна інформація на тему, що представляє загальну цікавість і раніше не була відомою [35, с. 47].

Новини - інформація або репортажі про останні події [43]. На думку голландського вченого Т. ван Дейка, поняття «новини» є неоднозначним. Згідно зі словами науковця, значення «новина» прирівнюється до «нової інформації», що може трактуватись такими шляхами:

- нова інформація про події та справи в особистому житті людини;
- новинні статті в газетах і телевізійних новинних програмах;
- репортажі по радіо, телебаченню чи в пресі, які надають актуальну інформацію про останні події [29].

Інтернетний дискурс є найновішим і найпоширенішим типом новинного дискурсу. Він поєднує технічні можливості друкованих, радіо- та телевізійних ЗМІ, утворюючи сукупність текстів інформаційних повідомлень і мультимедійних матеріалів, які розподіляються за тематичними секціями-рубриками в залежності від їх змісту [38, с. 63].

Сучасні технології Інтернету дозволяють створювати гібридні інформаційні видання, які поєднують в собі якості газет, журналів, радіо та телебачення. Наприклад, сайти радіо-телевізійних компаній, таких як CNN або BBC, містять як текстові новинні статті, так і відео, таблиці, графіки та зображення. Ці видання можуть використовуватись як джерело дослідження, оскільки містять значну кількість вербального матеріалу.

Невербальні умови для новинного інтернет-дискурсу визначаються часовими, просторовими та технологічними особливостями виробництва та розповсюдження новин [2, с. 136], які відрізняють їх від інших типів дискурсу:

- можливість вибирати, коли і де інформувати громадськість – видання однаково доступні для всіх користувачів, незалежно від їхнього місця проживання;
- високий рівень оперативності реагування читача на дані: можливістю одержання інформації через Інтернет одночасно з подією, аналогічно до радіо та телебачення;
- швидкість та безперервність публікації новинних повідомлень із постійним оновленням веб-сторінок;
- мультимедійні можливості надання інформації – здатність поєднувати текстові фрагменти з аудіо та відеофайлами, що забезпечує високий рівень ілюстративності матеріалу й створює ефект достовірності;
- можливість читати іншомовні видання завдяки автоматичному перекладу статей за допомогою спеціального програмного забезпечення;
- наявність значного електронного архіву видання та можливість копіювати статті для їх подальшої обробки чи повторного використання [2, с. 137].

Інтернет-видання новин надають перевагу швидкості поширення та доступності інформації, використовуючи відкриті джерела та постійне оновлення даних. У порівнянні з газетами та журналами, які розповідають про минулі події, інтернет передає дані в режимі реального часу, що відображає поточні події. Це зменшує розрив між реальним світом, який сприймаємо своїми очима, і віртуальним світом, який створюється через Інтернет [19, с. 140].

Електронні газети відрізняються від друкованих газет у багатьох аспектах, зокрема у застосуванні гіпертексту, інтерактивності, інтертекстуальності, мультимедійності та нескінченності. Ці нові форми подання інформації впливають на мову Інтернет-дискурсу новин, що зберігає мовні риси традиційної газети, але має й риси розмовного стилю.

Технологічні можливості електронних видань дозволяють швидко та ефективно представляти актуальну інформацію, що впливає на структуру та засоби мовного впливу на масову аудиторію.

Отже, новинний дискурс – це особлива форма дискурсу, яка відображає процес створення, поширення та сприйняття новин. Він передає актуальні новини, факти, аналізи, коментарі та іншу інформацію через засоби масової комунікації, такі як газети, телебачення, радіо, Інтернет. Інтернет-дискурс новин є найпоширенішим типом медійного дискурсу, оскільки він має доступ до широкої аудиторії та забезпечує онлайн-публікацію повідомлень з постійним оновленням веб-сторінок, що дає можливість адресатам швидко ознайомитись зі змістом. З урахуванням масштабності й ефективності новинного та інтернет-дискурсу, збільшення їхніх ролей у формуванні медійної реальності і впливу на аудиторію за допомогою мовних засобів, постає потреба у виявленні перекладацьких моделей останніх українською мовою.

1.3.1. Поняття тексту новини.

Новинні тексти, як вважають більшість авторів, відносяться до інформаційного жанру, але цей жанр включає багато різних видів матеріалів, таких як інформація (новини), повідомлення, кореспонденція, звіти, інтерв'ю, коментарі, опитування, репортажі, поради, прес-релізи та інші. Новинний текст також може бути представлений в різних жанрових варіаціях, таких як хроніки, анонси, міні-рецензії, міні-історії та інші [53, с. 136].

В англо-американській традиції класифікації жанрів ЗМІ новинні тексти вважаються окремим типом медіа-дискурсу, а не просто частиною інших жанрів. Так, Т. Г. Добросклонська визначила чотири основні функціонально-жанрові типи медіатекстів: новини, інформаційну аналітику та коментарі, публіцистику та різні тематичні матеріали, а також рекламу. Ця класифікація розроблена з урахуванням функціонально-стилістичних відмінностей мови та комбінаторики функцій повідомлення й впливу в кожному з жанрів [53, с. 138].

Предметом текстів новин є найактуальніші події, відібрані за критерієм "новинної цінності". Основною функцією текстів новин є залучення уваги громадськості до важливих аспектів дійсності, які акцентуються. Тексти новин подають стислий, оперативний виклад суті події при мінімальному обсязі

фонові інформації, що дозволяє читачам швидко отримувати необхідну інформацію про актуальні події з мінімальними зусиллями на її засвоєння [53].

Отож, текст новини – це інформаційний матеріал, який передає актуальну подію або новину через засоби масової комунікації. Він має характерні риси, такі як об'єктивність, конкретність, лаконічність та структурованість, що дозволяють ефективно та зрозуміло передати інформацію аудиторії.

1.3.2. Структура тексту новини. Структура тексту новин визначається певними умовними характеристиками, які відображають те, як подається нова інформація. Зазвичай новинна стаття складається із заголовка, ліду (вступу) та основної частини.

Новинний заголовок – це короткий резюмевальний вислів, що розміщується перед текстом новинного матеріалу, і призначений зацікавити читачів і привернути їх увагу [54]. Характерні для новин заголовки повинні містити найважливішу інформацію, яка інтригуватиме читача і змушуватиме прочитати текст повністю.

Лід новини – це перший абзац або декілька речень, що слідує за заголовком новини і містять найважливішу інформацію про подію чи події, які описуються в новинах [57, с. 64]. Лід або вступ завжди відображає суть новини, подаючи її у короткому та лаконічному стилі.

Основна частина – це розгорнута і детальна інформація про подію чи події, які описуються в новинах. Це розділ новинного матеріалу, де надаються подробиці, факти, цитати, контекст і додаткові відомості про подію або її наслідки [56]. Основна частина новини більш детально розкриває тему, інформує про події та їхні наслідки, містить експертні коментарі та думки щодо теми новини.

Ілюстрації, графіки та інші наочні матеріали можуть бути додані до тексту для посилення впливу інформації. Правильність тексту новини залежить від правильної структури. Це дозволяє точніше донести інформацію та привернути увагу читача.

Зараз існує багато моделей побудови новин, кожна з яких має певну мету. Серед моделей є рідковживані: модель за теорією Мінто, принцип ромба або діаманта, Newsweek, модель ОДП, модель PPHS, формула DAGMAR, формула «star – chain – hook», а також більш популярні (принцип перевернутої піраміди, стиль пісочного годинника, новинна схема Т. ван Дейка). Не можна чітко вказати, які новинні ресурси використовують ці структури, оскільки це залежить від теми новинного повідомлення та власне стилю написання авторів статей.

Новинні тексти, які мають **структуру ромба або діаманта**, мають на меті відповісти на питання «які наслідки можуть виникнути?, що може бути на користь або шкоду?». Зазвичай такі новини починаються з повідомлення про конкретну історію, подію або ситуацію, що послужила приводом для написання статті, а потім переходять до основної інформації і проблем, які розглядаються в матеріалі.

Відповідно до **підходу Мінто**, новинна інформація подається у формі піраміди, де кожен елемент представляє ідею або твердження, що невідоме читачеві, та викликає логічне запитання "чому?", "як?" або "з якою метою було це сказано?". Відповідь на це запитання має надходити у наступних реченнях, які розташовані відповідно до важливості інформації. Така структура тексту дозволяє зробити новини більш доступними для сприйняття, оскільки ідеї викладаються в логічному порядку.

Формула Ф. Дігнана «star – chain – hook» містить три складові: пропозиція або ідея («зірка»); переваги цієї пропозиції («ланцюжок»); дія, яку слід зробити. Таким чином, новини, створені за цією формулою, мають наочний і лаконічний опис пропозиції, підкріпленого перевагами та закликком до дії.

Новини, побудовані за **моделлю PPHS** (Pain, more pain, hope, solution), фокусуються на описі конкретної проблеми або неприємної ситуації, причому структура тексту надає особливу увагу на поступове погіршення ситуації і негативні наслідки, які можуть виникнути, якщо проблема не буде вирішена. Закінчуються такі статті пропозицією можливих шляхів вирішення та усунення проблеми.

Структура новин за **принципом Newsweek** передбачає, що на початку нам дають замальовку з реального життя, а далі йде аналіз точок зору різних сторін конфлікту або думок експертів щодо події, описаної в матеріалі, а також заключення або прогноз стосовно розвитку подій. Структура новин за **моделлю ОДП** включає в себе три елементи: обмеження, заклик до дії та пропозиція.

Отже, структура тексту новин – це певні характерні особливості послідовності подачі нової інформації. Існує багато різних структур, до менш вживаних належать модель за теорією Мінто, принцип ромба або діаманта, Newsweek, модель ОДП, модель PPHS, формула DAGMAR, формула «star – chain – hook».

Найбільш популярними моделями побудови текстів новин є принцип перевернутої піраміди, стиль пісочного годинника та новинна схема Т. ван Дейка, на які спираються впливові англійськомовні видання, зокрема BBC, CNN, The Guardian, The New York Times тощо.

1.3.2.1. Принцип перевернутої піраміди. У сучасній журналістиці, при написанні новинних текстів, найчастіше використовується принцип «перевернутої піраміди», за якої факти розставлені в порядку зниження значущості, від найважливіших до менш значущих, і передбачає відповіді на ключові запитання: «Хто?», «Що?», «Коли?», «Де?», «Навіщо?». Перші кілька абзаців містять найголовнішу інформацію про саму подію, місце й час, її учасників та їх дії, відповідаючи на ці запитання. У наступних абзацах детально описують подію, можуть бути коментарі та думки експертів.

Така структура «допомагає розгорнути зміст заголовка, передати повідомлення найбільш швидко й ефективно» [42, с. 132]. Принцип перевернутої піраміди є основним у написанні статей, адже на першому місці стоїть оперативність та ефективність розповсюдження інформації. Використання цього принципу дозволяє досягти високої якості новинного матеріалу та задовольнити інформаційні потреби читачів.

Крім того, використання цього принципу дозволяє журналістам економити

час та ресурси на створення новинного матеріалу. За допомогою цього підходу можна відсіяти незначну та менш важливу інформацію, що дозволяє зосередитися на головних подіях та фактах.

Розгляньмо використання цього принципу на прикладі перекладеної статті Бі-Бі-Сі «Загадковий візит. Чому Зеленський несподівано приїхав до Фінляндії» (BBC 03 May 2023). У ліді нам одразу дають відповіді на запитання «Хто?», «Що?», «Де?» і «Навіщо?»: *«Володимир Зеленський прибув до Гельсінкі. Цей візит не анонсували, тож він став несподіванкою. Про мету і вибір саме Фінляндії для поїздки сам Зеленський говорить ухильно»*. У цьому прикладі немає відповіді на запитання «Коли?», адже новинний інтернет-дискурс передбачає оперативність створення новин, тому більшість статей публікується одразу після події. Однак відповідь на це запитання читачі можуть отримати за датою публікації статті – 3 травня 2023 року.

Отже, принцип «перевернутої піраміди» – це структура побудови новинного тексту, за якою інформація подається у порядку спадання важливості. Він є основним у сучасній журналістиці, оскільки допомагає передати найважливішу інформацію швидко та ефективно, задовольняючи інформаційні потреби читачів. Використання цього принципу дозволяє економити час та ресурси на створення новинного матеріалу, концентруючись на головних подіях та фактах.

1.3.2.2. Стиль пісочного годинника. Стиль пісочного годинника – це один із способів написання новин, який використовується журналістами та редакторами для структурування та представлення інформації у новинах. Новинні тексти, написані за цією схемою, можна поділити на 3 частини: «the top», «the turn», та «the narrative».

У статтях, що створенні за цим стилем, головна інформація подається в перших реченнях, які є короткими та зрозумілими. Після цього слідує додаткові деталі та контекст, які доповнюють основну інформацію. Таким чином, читачі можуть зрозуміти головну ідею новини навіть у разі, якщо вони не

мають часу прочитати її повністю.

У перших параграфах («the top»), міститься вся потрібна читачу інформація. Перехід («the turn»), зазвичай, складається з 1-2 речень, де надається інформація про джерела для подальшої розповіді. Далі вже йде розповідь («the narrative»), з додатковими фактами, які просто більш ширше розкривають тему новини.

Розглянемо цей стиль на прикладі ще однієї новини Бі-Бі-Сі: *«Незадовго до вибухів на "Північному потоці" там були російські кораблі - ЗМІ»* (BBC 03 May 2023). У ліді («the top») нам одразу розповідають про що буде йти мова у тексті: *«Спільне розслідування журналістів з Північної Європи припускає, що російські кораблі, здатні виконувати підводні операції, перебували поряд із місцем, де пізніше сталися вибухи на газопроводі "Північний потік"»*. Далі йде перехід («the turn»), де нам вказують про джерело інформації: *«З розслідування данського мовника DR, норвезького NRK, шведського SVT та фінського Yle випливає, що маршрути пересування кораблів були встановлені не завдяки пристроям ідентифікації, що були вимкнені, а за допомогою перехоплених повідомлень ВМФ Росії»*. Наступні абзаци («the narrative») надають нам додаткову інформацію про результати дослідження та інформацію з інших джерел: *«Підводні вибухи у вересні минулого року вивели з ладу обидві гілки газопроводу "Північний потік", побудовані для транспортування газу з Росії до Європи. Причина вибухів незрозуміла. Росія категорично відкидає підозри на свою адресу та висловлює припущення про те, що за диверсією могли стояти західні країни, зокрема, Велика Британія»; «Колишній офіцер розвідки ВМС Великої Британії сказав, що у червні він виявив незвичайний навігаційний маршрут навколо того місця, де пізніше мав вибухнути трубопровід»*.

Стиль пісочного годинника є ефективним способом написання новин, який дозволяє представляти інформацію у доступній та зрозумілій формі для широкої аудиторії. Однак, в окремих випадках, наприклад у складних наукових новинах, можуть бути необхідні інші стилі написання, які дозволяють детальніше розкрити тему та використовують спеціалізовану термінологію.

Таким чином, стиль пісочного годинника – це принцип, за якого головна інформація подається у перших реченнях, які є короткими та зрозумілими, а далі слідують додаткові деталі та контекст, які доповнюють основну інформацію. Цей стиль є ефективним інструментом для структурування та представлення інформації у новинах. Використання цього стилю дозволяє читачам швидко отримати головну ідею новини та зрозуміти її навіть без повного прочитання.

1.3.2.3. Новинна схема ван Дейка

Т. ван Дейк неодноразово досліджував новинний дискурс у своїх роботах, де він описує його як послідовність викладу інформації за наступною схемою: центральні, фокусні та фонові події. Його дослідження базувались на близько 700 новинних текстах на одну й ту саму тему в виданнях 99 країн світу. На основі цього дослідження, науковець пропонує наступну, найбільш повно окреслену за всі решту підходів структуру новинного тексту: заголовок, лід, головна подія, фон, вербальні реакції та коментарі. Фокусом кожної статті була головна подія, яка визначається за синонімічними дієсловами в заголовку, ліді та першому реченні власне тексту новини. Фоном були обставини події та історичне тло, і завершувалось все думками та реакціями експертів [42].

Розгляньмо цю схему на прикладі статті Бі-Бі-Сі: *«Один біля кулемета. Як український солдат відбивав "м'ясні" атаки росіян і врятував побратимів»* (BBC 23 Apr 2023). У ліді та перших параграфах нам надається ключова інформація про цю новину: *«Головний сержант Павло Кузін лишився єдиним здатним тримати бій, коли всі бійці в його загоні або загинули, або були поранені. Тоді він сам став біля кулемета»*. Головна подія впливає з синонімічних дієслів, у даному випадку «відбивав», «тримав бій», «став біля кулемета». Далі нам надають фонову інформацію про обставини події: *«Українські військові розповідають, що Бахмут є ареною багатьох "безпрецедентно кровопролитних" боїв, де щодня їм доводиться відбивати до 50 атак на їхні позиції. Росія зосередила величезні сили в цьому районі, і її жорстока стратегія атак людськими хвилями допомагає їй повільно просуватися. Але коштує їй це*

дуже дорого». У фінальній частині нам дають коментарі від його побратимів: «Для нашого підрозділу це була величезна втрата. Він врятував двох людей, але сам загинув».

Отже, новинна схема Т. ван Дейка описує послідовність викладу інформації в новинному дискурсі. Його дослідження, засноване на аналізі великої кількості новинних текстів, підтверджує використання структури з заголовком, лідом, головною подією, фоном та коментарями. Ця схема є важливим інструментом аналізу новин, і вона широко використовується в статтях Бі-Бі-Сі на тему безпеки.

У роботі ми спираємося саме на описану Т. ван Дейком новинну схему, оскільки вона використовується у переважній більшості статей Бі-Бі-Сі на безпекову тематику, переклад і моделі яких буде проаналізовано й виокремлено далі.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Дискурс – це комплексна комунікативна подія, що відбувається між мовцем і слухачем, з урахуванням часового, просторового та інших контекстів; сукупність соціокультурних, політичних, психологічних та інших чинників, з лінгвістичною та екстра-лінгвістичною структурою і «створенням» спільного світу між мовцем і слухачем під час комунікативної дії.

Існує велика кількість класифікацій дискурсу і кожна з них залежить від спеціалізації її автора. Ключовою типологією у цій роботі є класифікація І. Шевченко та О. Морозової, які запропонували поділ дискурсу за соціально-ситуативним параметром, де виокремлюємо медійний дискурс як один із найбільш поширених дискурсів.

Медійний дискурс (також мова ЗМІ, мова мас-медіа, масово-інформаційний дискурс, дискурс мас-медіа, мас-медійний дискурс) – спосіб комунікації, за допомогою якого ЗМІ поширюють інформацію, інтерпретують події та впливають на громадську думку.

Медіа-дискурс можна поділити на такі підтипи: новинний, інформаційно-аналітичний, розважальний, рекламний. Новинний дискурс є специфічною формою комунікації, що відображає процес створення, поширення та сприйняття новин. Цей тип дискурсу передає актуальні події, факти, аналізи, коментарі та іншу інформацію за допомогою засобів масової комунікації, таких як газети, телебачення, радіо та Інтернет.

Найсучаснішим і найпоширенішим типом новинного дискурсу є інтернетний. Інтернет-дискурс новин репрезентує останні події в суспільстві за допомогою стислих, але інформативних текстів. Він заміняє собою всі види ЗМІ: друковані, радіо та телебачення.

Робочим матеріалом новинного дискурсу є власне новини – інформація або репортажі про останні події. Вони вважаються інформаційним жанром, а в англо-американській традиції вважаються окремим типом медіа-дискурсу.

Текст новини – це інформаційний матеріал, що передає останні події або

новини через різні медійні канали. Його особливості, такі як об'єктивність, конкретність, короткість і структурованість, дозволяють ефективно та зрозуміло комунікувати інформацію аудиторії.

Кожен новинний текст має чітку структуру. Структура новинного тексту – це умовні характеристики того, як подається нова інформація. Загалом, новинна стаття складається з таких елементів, як заголовок, лід, основна частина та можливо, підзаголовок.

Існує багато різних схем, методів та принципів структурування новин. Найпопулярніші з них це принцип «перевернутої піраміди» та стиль пісочного годинника. Однак, ресурс Бі-Бі-Сі, новинні статі якого використовувались для цього дослідження, у побудові текстів застосовує новинну схему Т. ван Дейка, котра охоплює заголовок, лід, головну подію, фон, вербальні реакції та коментарі експертів. Ця структура є спільною як для оригінальних текстів, так і для їх перекладів.

РОЗДІЛ 2. МОДЕЛІ ПЕРЕКЛАДУ МОВНИХ ЗАСОБІВ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ТЕКСТІВ НОВИН БЕЗПЕКОВОЇ ТЕМАТИКИ

Останні розвідки з відтворення текстів новин спираються на моделі перекладу [8], [18], [31]. У нашій роботі **моделі перекладу** (*patterns*) визначаємо як своєрідні повторювані й регулярні *шаблони* відтворення певних мовних засобів оригіналу, якими автоматично користується тлумач під час праці з текстами новин оригіналу на безпекову тематику.

Вищезгадані патерни перекладу уживають *суто в новинному жанрі* та не прирівнюють до усталених у перекладознавстві моделей, котрі слугують для опису ряду операцій мислення тлумача з поділом на когнітивну, ситуативну, семантичну, трансформаційну, комунікативну тощо різновиди.

Для перекладу мовних засобів англійськомовних текстів новин на безпекову тематику – індивідуального та колективного різновидів – найчастіше вживають п'ять моделей: *еквівалентну, вилучувальну, інтерпретаційну, зміни перспективи та міжмовної метонімії*.

2.1. Поняття текстів новин на безпекову тематику: індивідуальний і колективний різновиди

Згідно з ієрархією людських потреб гуманістичного психолога Абрахама Маслоу, вони поділяються на п'ять основних категорій: *фізіологічні, безпекові, соціальні, репутаційні та самореалізаційні*. Кожна з цих категорій має свої унікальні характеристики та впливає на рівень задоволення людей [49].

Однією з найбільш основних людських потреб – **безпекова**, яка визначає рівень нашої захищеності та стосується не лише фізичної, а й емоційної і психологічної безпеки [49].

У сучасному світі медіапростір є важливим джерелом інформації з питань безпеки. Хоч медіатекст може відноситись до будь-якої категорії потреб Маслоу, безпека є однією з головних проблем, яка постійно турбує читацьку аудиторію.

Найбільш дослідженими наразі є два види міжнародної безпеки:

колективну, котра стосується глобальної стабільності з подальшим поділом на універсальну та регіональну; *індивідуальну* – безпеку окремої держави. Обидва вони належать до системи колективної безпеки, тобто вони можуть бути забезпечені лише колективними зусиллями всіх або більшості держав світу чи регіону [39].

Завдяки розвитку технологій та масового поширення інтернету, медійний простір став важливим джерелом інформації про питання безпеки. Наприклад, новинні сайти, телевізійні програми та соціальні мережі надають інформацію про події, що стосуються безпеки, а також поради щодо захисту та запобігання небезпечним ситуаціям.

Тексти новин на безпекову тематику – це медійні повідомлення, які надають інформацію про події або ситуації, що стосуються безпеки. Ці тексти можуть включати новини про катастрофи, терористичні акти, злочини, кризи в економіці або політиці, а також про заходи, які призначені для гарантування безпеки.

Тексти новин на безпекову тематику призначені для інформування громадськості про можливі небезпеки та допомагають уникнути несприятливих наслідків. Ці тексти важливі для того, щоб люди усвідомили ризики, які можуть виникнути в різних сферах життя.

Прикладом новини на тему колективної безпеки є стаття під заголовком *«Генсек НАТО: треба готуватися до затяжної війни та надавати підтримку Україні»* (BBC 1 січня 2023), тоді як заголовок статті *«Міністерка оборони Німеччини подала у відставку на тлі тиску щодо танків для України»* (BBC 16 січня 2023) є прикладом новинного тексту про індивідуальну безпеку.

Отже, медійні тексти про безпеку можуть бути спрямовані на задоволення різноманітних потреб людей у питаннях безпеки, включаючи індивідуальну та колективну безпеку. Ці тексти корисні для широкої громадськості, оскільки вони інформують їх про можливі небезпеки та допомагають зменшити ризик можливих шкідливих наслідків.

Варто зазначити, що наразі існує недостатньо наукових досліджень, які

вивчають мовні засоби текстів про індивідуальну та колективну безпеку, котрі могли б стати основою для розробки моделей перекладу. Більшість наявних досліджень полягає в аналізі окремих слів та фраз, які використовуються у таких текстах, тому розробка моделей перекладу мовних засобів текстів на безпекову тематику є актуальним напрямом дослідження у перекладознавстві.

2.2. Перекладацькі моделі мовних засобів текстів новин індивідуальної безпеки

Моделі перекладу та їхнє використання у текстах новин індивідуальної безпеки дозволяють тлумачам вирішувати різноманітні завдання: адаптація заголовків, надання додаткової інформації про ключових осіб або вплив на аудиторію шляхом вибору певних лексичних засобів. Застосування перекладацьких моделей сприяє досягненню більш точного, зрозумілого та ефективного перекладу текстів новин.

У контексті індивідуальної безпеки, перекладацькі моделі мовних засобів зосереджені на передачі інформації про злочинну діяльність, загрози громадській безпеці, права та обов'язки громадян і урядових структур. Вони спрямовані на забезпечення зрозумілості, прозорості та відповідності мовним нормам та стандартам, що діють для інформаційних матеріалів з індивідуальної безпеки.

Таким чином, перекладацькі моделі мовних засобів у новинних статтях про індивідуальну безпеку відіграють важливу роль у передачі інформації, збереженні контексту та ефективному впливі на читачів. Вони сприяють якісному розумінню та свідомому усвідомленню питань індивідуальної безпеки, які мають значення для суспільства та громадськості в цілому.

2.2.1. Еквівалентна модель

Еквівалентним називається переклад, який відтворює зміст іншомовного оригіналу на одному з рівнів еквівалентності. Під змістом оригіналу розуміється вся інформація, що передається, включно з денотативним, конотативним

значеннями та прагматичним потенціалом тексту [46, с. 76]. Відповідно **еквівалентна модель** передбачає відтворення мовних засобів оригіналу українською мовою за семантикою, тобто за їхніми значеннями.

Проаналізувавши заголовки новинних статей оригіналу та їхні переклади на сайті BBC, повністю еквівалентний переклад не вдалось знайти. Однак, в самих новинних текстах це явище більш поширене. Наприклад, переклад статті «*Ukraine war: New year in Putin's Russia – nothing is normal*» – «Альтернативна реальність Кремля». Новий рік у путінській Росії» (BBC 01 Jan 2023) мав достатню кількість прикладів використання цієї перекладацької моделі.

У вищевказаній статті лід та головна подія загалом перекладені семантично еквівалентно, оскільки вони подають головну інформацію про настрій ворога, важливий для безпеки українських читачів. Тож лід англійськомовної статті «*The clock in the Kremlin's Spassky Tower strikes midnight*» було перекладено семантично еквівалентно «*Годинник на Спаській башті Кремля б'є північ*»; як і власне головну подію «*I change channels. At the Russia-1 New Year party, one of the station's most famous war correspondents is holding a champagne glass, toasting 2023 and wishing for "more good news than bad from the front line"*» переклали так: «*Перемикаю канали. На новорічній вечірці "Росія-1" один із найвідоміших воєнних кореспондентів телеканалу тримає в руках келих шампанського, проголошує тост за 2023 рік і бажає "з передової більше хороших новин, ніж поганих"*».

Варто зазначити, що далеко не всі статті мають такий відсоток еквівалентного перекладу і це явище досить рідкісне. Так, у перекладі новини «*Ukraine war: The front line where Russian eyes are always watching*» – «*"Віддали росіянам тільки 10 метрів нашої землі". Як ЗСУ відбивають наступ Росії на Донбасі*» (BBC 23 March 2023) рівень використання цієї моделі вже нижче, адже частіше використовуються інші моделі перекладу. Відповідно переклад за еквівалентною моделлю відбувається частіше в середині тексту, де прикладом є речення «*As we pass the infantry trenches, the clover begins to vanish, replaced by mud and bomb craters. Landmines and unexploded shells litter the ground. The*

treetops, still bare from winter, are now split and shattered», яке в українському перекладі відтворено так: «*Коли ми проходимо піхотні окопи, конюшина зникає – натомість з'являються вирви від бомб у багнюці. Земля всяяна мінами та снарядами, що не розірвалися. Верхівки дерев, ще голі після зими, розколоті та розтрощені*».

Еквівалентна модель для текстів індивідуальної безпеки оригіналу застосовується рідко з огляду на українськомовну адаптацію тексту перекладу. Зазвичай у текстах таких типів стаття містить лише кілька речень, перекладених еквівалентно. Прикладом є українська адаптація новини «*Ukraine's Banksy stamps feature art of Putin in judo match*» (BBC 26 Feb 2023), де вдалося знайти лише одне еквівалентне оригіналу речення, пор.: «*Banksy has produced art works on buildings in several Ukrainian towns that have been among the worst-hit during the ongoing war*» - «*З початку війни Бенксі зробив кілька графіті на будівлях в українських містах, що найбільше постраждали від війни*».

Отже, **еквівалентна модель** полягає у відтворенні мовних засобів оригіналу українською мовою за їхніми значеннями. Еквівалентну модель під час перекладу безпекових текстів індивідуального різновиду вживають рідко, переважно застосовуючи лише для найважливіших речень оригіналу, де потрібно точно і зрозуміло передати ключову інформацію для реципієнтів.

2.2.2. Вилучувальна модель

Вилучувальна модель передбачає усунення тих мовних засобів оригіналу – тематичних класифікаторів чи другорядних членів речення, – що позначають наявні або відсутні концепти в картині світу (світогляді) української аудиторії.

Вилучення тематичного класифікатора *Ukraine war*, котрий маркує всі новинні повідомлення на тему російсько-української війни і допомагає орієнтуватися міжнародному читачу, відбувається через відомість цього концепту українському загалу, пор.: «*Ukraine war: What does facial recognition software make of Putin's backdrop crowd?*» (BBC 06 January 2023) – «*Що програма з розпізнавання облич виявила про оточення Путіна*» (BBC 07 Jan 2023).

Вилучення двох означень у перекладі речення відбувається тому, що вони не входять до картини світу українців, пор.: *«Ukraine war: Viral conspiracy theories falsely claim the war is fake»* (BBC 27 Feb 2023) – *As evidence, some prominent right-wing accounts in the US cited the supposed lack of footage from the front line.* – Як доказ деякі джерела в США називають нібито відсутність кадрів з лінії фронту. У цитованих прикладах **prominent right-wing** вилучено через можливе нерозуміння українським читачем американської урядової системи.

Вилучення прямого додатка часто відбувається через незначущість певної інформації з метою скорочення тексту, пор.: *Another Twitter influencer with 1.4 million followers claimed there was "no footage" and "no detailed updates" of the war.* – Інший інфлюенсер з 1,4 мільйонами підписників у твіттері заявив про відсутність "детальних оновлень" щодо війни.

Вилучення обставин місця і часу відбувається досить часто. Для прикладу візьмемо речення, де вилучається обставина часу, оскільки ця інформація відома всім українцям, пор.: *The process of the block's repair and reconstruction began in May of last year, and has been reported in detail by Ukrainian outlets, coupled with images of the block under construction throughout the summer and autumn.* – Ремонт і реконструкцію столичної будівлі розпочали у травні минулого року, про що детально розповідали українські ЗМІ, додаючи відповідні зображення.

Вилучення обставини місця відбувається також через відомість деталей цієї події українським читачам, пор.: *Ukraine says 400 soldiers were killed – and another 300 wounded – in the attack on a college for conscripts in Makiivka, in the occupied Donetsk area.* – Україна стверджує, що ця цифра набагато вища – під час атаки загинули 400 військових і ще 300 отримали поранення. Таке явище відбувається нерідко, оскільки місце події було зазначено в заголовку *«Росія заявила, що кількість загиблих у Макіївці вже 89, а сталося все через мобільні телефони»* (BBC 04 Jan 2023), і немає потреби детально розписувати для українського читача інформацію про місто, яке постійно згадується у новинах.

Таким чином, модель вилучення – це усунення мовних засобів оригіналу, що позначають присутні або відсутні концепти в світогляді українців і не

впливають на розуміння тексту в перекладі, тоді як найчастіше вилучаються тематичні класифікатори і другорядні члени речення

2.2.3. Інтерпретаційна модель

Інтерпретаційна модель передбачає введення додаткових мовних засобів – абревіатур, дієслів, емотивних одиниць, словосполучень та навіть окремих речень – до тексту перекладу для його більшої зрозумілості або докладнішого пояснення окремих речей для українських читачів.

Інтерпретаційна модель досить часто використовується в перекладі заголовків, що ілюстровано залученням абревіатури **C-300** для уточнення моделі української ракети, пор.: «*Belarus says it downed Ukraine air defence missile*» - «*Білорусь заявила, що вона збила українську ракету C-300*» (BBC 30 Dec 2022).

Уведення дієслова відбувається відбувається зі стилістичних міркувань і для поліпшення загальної читабельності, пор.: *There have been numerous attempted ceasefires over the years too.* – *Протягом багатьох років тут було багато спроб запровадити припинення вогню.*

Уведення емотивних одиниць використовується для підсилення впливу на читача, пор.: *Thirty-two people had been killed, there were fears of a second attack, but he still came.* – *Там загинули 32 людини і були побоювання повторної атаки, але він все одно прибув на місце трагедії.*

Уведення словосполучення найчастіше вживається для уникнення тавтології, яка є нормальним явищем в англійській мові, але в українській вважається помилкою, пор.: *He claimed it was so Orthodox Christians could celebrate Christmas.* – *Російський президент стверджував, що це для того, щоб православні могли відсвяткувати Різдво.*

Уведення словосполучення також може застосовуватись для того, щоб чіткіше пояснити українським читачам, хто виступає референтом, пор.: *We experienced helicopter travel ourselves when we joined a trip with Monastyrsky's Interior Ministry last summer, from Kyiv to the city of Zaporizhzhia.* – *Наша команда була свідком однієї з таких подорожей гелікоптером, коли ми приєдналися до*

поїздки МВС до Запоріжжя.

Уведення трикомпонентної конструкції використовується контекстуально для полегшення сприйняття тексту. Це відбувається на вибір перекладача, в залежності від того, коли останній раз згадувалась подія у тексті, пор.: *Ukraine almost immediately rejected it.* – *Україна майже одразу відкинула ідею такого перемир'я.*

Уведення додаткового речення до заголовка відбувається для зокрема в цитованому заголовку перекладу увага акцентується на найгарячішій точці воєнних дій, пор.: *Ukraine war: The Christmas ceasefire that wasn't – Різдвяне перемир'я, якого не було. Репортаж ВВС з охопленого війною Бахмуту* (ВВС 7 Jan 2023).

Отож, модель інтерпретації – це введення додаткових елементів або зміни структури речення, а саме введення словосполучень, пояснень, дієслів, емотивних одиниць або повноцінних речень. У перекладі вона застосовується для уникнення тавтології, поліпшення читабельності тексту, кращої передачі контексту та підсилення емоційного впливу на читача.

2.2.4. Модель зміни перспективи

Модель зміни перспективи – це процес зміни певного погляду, з якого було виражено текст оригіналу, на зовсім інший у перекладі для кращого привернення уваги українських читачів і відповідності до їхнього менталітету.

Наприклад, якщо оригінальний текст описує ситуацію з точки зору особистості, яка має великий авторитет, але в перекладі ця перспектива може не бути зрозумілою читачам, то перекладач може змінити перспективу на ту, яка була більш зрозумілою для читачів, наприклад, описуючи ситуацію з точки зору звичайної людини. Зміна перспективи також може бути необхідною, коли оригінальний текст містить культурні або історичні посилання, які не є зрозумілими для читачів в перекладі, тому їх необхідно замінити на аналогічні посилання з культури чи історії, з якої читач буде знайомий.

Ця перекладацька модель зустрічається найрідше і, здебільшого, вона

використовується в заголовках, пор.: «*Ukraine war: Survivors speak of horror as Zaporizhzhia convoy hit*» - «Вцілілі розповідають про удар по Запоріжжю: «**На землі - тіла. На асфальті - пальта та багаж**» (BBC 30 вересня 2022). Бачимо, що заголовок оригіналу загалом описує людські емоції одиницями *speak of horror*, тоді як його переклад фокусується на конкретних наслідках російського бомбардування, наголошених у цитаті.

Таким чином, модель зміни перспективи передбачає зміщення перспективи оригінального тексту в перекладі на більш близьку цільовій аудиторії з метою відповідності культурному контексту та менталітету читача. Модель зміни перспективи зустрічається найрідше і в основному використовується в заголовках, де введення цитат допомагають привернути увагу до події та підсилити її вплив на читача.

2.2.5. Модель міжмовної метонімії

Модель міжмовної метонімії передбачає заміну певної мовної одиниці оригіналу на іншу в перекладі, котра є близькою за значенням або асоціативно пов'язана з нею. Зазвичай цю модель уживають для заміни мовної одиниці оригіналу на позначення назви країни на ту, що іменує її президента в тлумаченні.

У процесі перекладу, можуть виникати ситуації, коли метонімічний зв'язок, який був зрозумілий вихідною аудиторією, не є очевидним або навіть неправильно розуміється цільовою аудиторією. Це може відбуватися через різницю в культурних конвенціях, традиціях, способах сприйняття або інших факторах.

У межах перекладу новин на тему індивідуальної безпеки, ця перекладацька модель використовується досить рідко, переважно в заголовках. Прикладом є заголовок статті «*North Korea: Military parade features hazmat suits, gas masks*» – «**Кім Чен Ин дуже схуд і провів парад без балістичних ракет**» (BBC 09 Sept 2021), де назву країни в оригіналі *North Korea*, що метонімічно позначає північнокорейську владу, у перекладі замінено на прізвище та ім'я її лідера *Кім*

Чен Ин.

Отже, перекладацька модель міжмовної метонімії в перекладі передбачає заміну одного слова або виразу метонімічним відповідником. Ця модель майже не використовується, винятком бувають заголовки.

2.3. Перекладацькі моделі мовних засобів текстів новин колективної безпеки

Переклад текстів новин колективної безпеки вимагає від перекладача застосування спеціалізованих перекладацьких моделей. Ці моделі мовних засобів допомагають ефективно передавати та адаптувати інформацію про міжнародні відносини, конфлікти, співпрацю та інші аспекти колективної безпеки.

Перекладацькі моделі мовних засобів у текстах новин про колективну безпеку розробляються з урахуванням особливостей мови перекладу, новинного жанру та самої тематики статті. Вони включають в себе вибір відповідних термінів, лексичних засобів, структурних перетворень та інших технік перекладу для досягнення найбільш точного та адекватного викладення змісту.

В обов'язки перекладачів новинних текстів про колективну безпеку також входить якісна передача важливої інформації про міжнародні угоди, діяльність міжнародних організацій та співпрацю між державами. Використання перекладацьких моделей мовних засобів сприяє кращому розумінню та інтерпретації цих даних, що важливо для формування об'єктивного бачення подій в сфері колективної безпеки.

Таким чином, перекладацькі моделі мовних засобів у текстах новин колективної безпеки є важливими для забезпечення належної передачі інформації, збереження семантичного навантаження та контексту, а також адаптації тексту до потреб читача. Вони є невід'ємною частиною професійного перекладу і сприяють покращенню якості комунікації та розумінню питань колективної безпеки в міжнародному контексті

2.3.1. Еквівалентна модель

Аналогічно до текстів на тему індивідуальної безпеки, еквівалентний переклад заголовків є досить рідкісним явищем, а відсоток еквівалентності в статтях також коливається. Наприклад, переклад статті «*Macron counting on Xi to 'bring Russia to senses'*» (BBC 06 Apr 2023) має високий рівень еквівалентності. Починаючи з ліду, оригінал і переклад не відрізняються, пор.: *French leader Emmanuel Macron has urged his Chinese counterpart Xi Jinping to help stop Russia's war in Ukraine.* – Лідер Франції Еммануель Макрон закликав свого китайського колегу Сі Цзіньпіна допомогти зупинити війну Росії в Україні.

Розглянемо ще кілька наступних речень: *Mr Xi said China and France had the "ability and responsibility" to safeguard world peace.* – Сі своєю чергою зазначив, що їхні дві країни мають "здатність і відповідальність" захищати мир у всьому світі.

Mr Macron is on a state visit to China that is being highly scrutinised after years of deteriorating relations between the West and China, which has refused to condemn Russia's invasion of Ukraine. – Макрон перебуває з державним візитом у Китаї, до якого прикута прискіплива увага після кількох років погіршення відносин між Заходом і Китаєм, який відмовився засудити вторгнення Росії в Україну.

У дослідженні були присутні статті, де рівень еквівалентності перекладу був дещо меншим, однак загалом майже повністю відповідав оригіналу, пор: *In a fortnight President Yoon will travel to the White House on a state visit to celebrate 70 years of the alliance between the two countries - an alliance the US is at pains to point out is still "iron-clad".* – За два тижні президент Юн відвідає Білий дім із державним візитом, щоб відсвяткувати 70-річчя союзу між двома країнами — союзу, який, як намагаються показати США, є непохитним.

Також ще один приклад з тієї ж статті: *The report has triggered security concerns in Seoul, with the opposition party questioning how the US was able to intercept such a high-level conversation.* – Витік також викликав занепокоєння щодо безпеки в Сеулі, а опозиційна партія вже поцікавилася, як США змогли перехопити розмову на такому високому рівні.

Як і в перекладі новин індивідуальної безпеки, наявні статті, де лише кілька речень є повністю еквівалентними, пор: *Unlike other EU leaders, Mr Orban has refused to back military aid for Kyiv and maintained relations with Russia's Vladimir Putin.* – Але на відміну від інших лідерів ЄС, Орбан відмовився надавати військову допомогу Києву та натомість підтримував відносини з російським президентом Володимиром Путіним.

Отже, проаналізувавши новинні статті на теми індивідуальної та колективної безпеки, в останніх еквівалентна модель зустрічається частіше, оскільки інформацію на безпекову тематику світового рівня важливо донести українському читачу максимально точно.

2.3.2. Вилучувальна модель

Під час перекладу заголовків новин колективної безпеки часто відбувається вилучення тематичного класифікатора «*Ukraine war: ...*», що є спільним з особливостями перекладу текстів про індивідуальну безпеку.

Однак, частіше почали з'являтися вилучення посади та імені політиків, пор.: *Former UK PM Boris Johnson makes trip to Ukraine – Джонсон знову приїхав до України. Відвідав Бородянку та Бучу* (BBC 22 Jan 2023). В Україні ця людина є дуже популярною, тому немає потреби в уточненні його статусу.

Як і у випадку з новинами про індивідуальну безпеку, використання моделі вилучення застосовується до різних другорядних членів речення. Це речення є прикладом вилучення обставини, пор.: *With this visit Mr Macron, who has been keen to burnish his credentials as an international peace broker, has now had personal contact with all the major players in the Ukraine conflict.* – Після цього візиту Макрон, який прагнув підвищити свою репутацію як мирного посередника, уже мав особисті контакти з усіма основними гравцями. У цьому випадку це вилучення є допустимим, оскільки вище у повідомленні йшлося про мету цієї подорожі, і вилучення просто скорочує текст.

Також є приклади вилучення додатку, і ця модель несе ту саму функцію, як і попередній приклад, адже в українському контексті немає потреби

акцентувати увагу на цей момент, пор.: *Russia said earlier this week it planned to place tactical nuclear weapons in Belarus, near **the ally's western border** with Nato countries.* – Раніше цього тижня Росія заявила, що планує розмістити тактичну ядерну зброю в Білорусі, поблизу кордону з НАТО.

Іноді зустрічаються випадки вилучення технічної термінології з заміною на більш зрозумілі загальній аудиторії назви, що спрощує розуміння тексту, пор.: *Officially, this is an **Expeditionary Oceanographic Ship, or underwater research vessel.** But the report alleges that it is in fact a Russian spy ship.* – **Офіційно судно займається дослідницькою діяльністю, але, за даними журналістів, воно причетне і до розвідки.**

Отож, при перекладі новин колективної безпеки найчастіше вилучались додатки, обставини, імена та посади політиків і технічна термінологія, тобто складні для розуміння або загальновідомі в українському контексті елементи.

2.3.3. Інтерпретаційна модель

У перекладі заголовків часто використовується уведення додаткового речення з метою спонукання читача до прочитання статті повністю, пор.: *Ukraine's Zelensky holds first war phone call with China's Xi – Перша розмова Зеленського і лідера Китаю після вторгнення Росії. **Про що домовились і чому це важливо*** (BBC 26 Apr 2023).

Як і у випадку з новинами про індивідуальну безпеку, ця модель також застосовується для впливу на аудиторію, пор: *Mr Macron is being hosted at a state dinner on Thursday night, and on Friday the two will travel to the southern city of Guangzhou where they will dine again together privately.* – **Макрон продовжить тісний діалог із Сі.** У четвер увечері його приймуть на державній вечері, а в п'ятницю вони поїдуть до південного міста Гуанчжоу, де знову вечерятимуть разом приватно. Це додане речення переконує читача у впевненості в намірах президента Франції щодо допомоги Україні.

Нерідко у текстах відбувається уведення прізвища політика, невідомого широкій україномовній аудиторії, пор.: *US thinks UN chief too accommodating to*

Moscow, leaked files suggest – США вважають, що генсек ООН Гутерреш надто поступливий до Москви (BBC 13 Apr 2023).

Уведення трикомпонентної конструкції відбувається у випадках, коли в українській мові існують певні усталені конструкції, тому це необхідно для природності перекладу, пор.: *Jens Stoltenberg told the BBC that military support would ensure the survival of Ukraine as a sovereign country and force Russia to sit down and negotiate an end to the war. – Єнс Столтенберг сказав BBC, що військова підтримка забезпечить виживання України як суверенної країни та змусить Росію сісти за стіл переговорів і домовитися про припинення війни.*

Таким чином, інтерпретаційна модель характеризується уведенням у текст елементів, що надають додаткову інформацію, забезпечують природність перекладу та мають певний вплив на читача. Найчастіше зустрічається уведення додаткових речень, імен і прізвищ політиків та трикомпонентних конструкцій.

2.3.4. Модель зміни перспективи

У контексті перекладу новин на тему колективної безпеки, зміна перспективи стає важливим інструментом для досягнення більшої зацікавленості читачів. При перекладі новин про колективну безпеку, зокрема, зміна перспективи може спрямовувати увагу на вплив подій на відносини між країнами, наслідки виборів або інші аспекти, що визначають безпеку колективу, сприяючи більш глибокому розумінню складних проблем колективної безпеки та їх впливу на суспільство.

Під час перекладу новин на тему колективної безпеки почастишали випадки зміни перспективи. А втім, їхня кількість залишається на низькому рівні і переважно обмежується заголовками. Прикладом є новина «*Turkey election: Who will be president?*», заголовок якої у перекладі виглядає так: «*Як поразка чи перемога Ердогана на виборах вплине на стосунки України з Туреччиною*» (BBC 14 May 2023). Оскільки українському читачеві більш цікаво дізнатись саме про подальші наслідки цих виборів, у перекладі перспектива зсунулась з власне переможця до його впливу на підтримку України.

Проте в самих новинних текстах також було знайдено приклади цієї моделі, пор.: *What brings him here now, besides his support for Catholics, is the war in Ukraine. – Тепер же до Угорщини його привела, не в останню чергу, війна в Україні. У перекладі змінено перспективу з підтримки політика католиків на першочерговість питання війн в Україні.*

Отже, модель зміни перспективи – це зміщення перспективи оригінального тексту на більш зрозумілу та близьку для цільової аудиторії. У текстах колективної безпеки її представлено повним перефразуванням заголовку або певних частин речення.

2.3.5. Модель міжмовної метонімії

Оскільки новини про колективну безпеку стосуються кількох країн одночасно, почастишали випадки використання метонімії при перекладі. Найбільш поширеною є заміна назви країни на ім'я президента, політичного діяча, тощо. Прикладом є заголовок статті «*Pope's visit to Hungary dominated by Ukraine war*», який в українському перекладі виглядає так: «*Папа Римський приїхав до Орбана говорити про війну в Україні*» (BBC 28 квітня 2023).

Також нерідко метонімічний зсув був представлений у вигляді заміни назви країни на її столицю і навпаки, пор.: *Former UK Prime Minister Boris Johnson has travelled to the Ukrainian capital Kyiv. – Колишній прем'єр Великої Британії, член британського парламенту Борис Джонсон приїхав до України. За час війни це вже його четвертий візит до України* (BBC 22 січня 2023).

У самих новинних текстах зустрічається випадки, коли назва країни або її столиці замінювалась на назву урядової будівлі або району, пор.: *But Moscow said there were "no prospects for a peaceful settlement" so far and its offensive would continue. – Водночас Кремль заявив, що наразі немає перспектив мирного врегулювання, його наступ в Україні продовжиться.*

Отже, в порівнянні з статтями на тему індивідуальної безпеки, у текстах почастишали випадки використання метонімії при перекладі для більшої природності в українському контексті. Заміна назви країни на ім'я президента,

політичного діяча або заміна назви країни на її столицю, і навпаки, стали поширеними практиками. Такі метонімічні зсуви дозволяють зрозуміліше та легше сприймати інформацію про події колективної безпеки, які впливають на відносини між країнами.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Згідно з ієрархією психолога А. Маслоу, людські потреби можна розділити на п'ять категорій: фізіологічні, безпекові, соціальні, репутаційні та самореалізаційні. Одна з найважливіших потреб – безпека, яка визначає рівень захищеності людей, зокрема й читачів текстів новин на безпекову тематику.

Міжнародна безпека поділяється на колективну (універсальну та регіональну) та індивідуальну безпеку окремих держав. Тексти новин на безпекову тематику – це медійні повідомлення, які надають інформацію про події або ситуації, що стосуються безпеки. Ці новини призначені для інформування громадськості про потенційні небезпеки та допомагають уникнути негативних наслідків.

Моделі перекладу – це своєрідні повторювані й регулярні шаблони відтворення певних мовних засобів оригіналу, якими автоматично користується тлумач під час праці з текстами новин оригіналу на безпекову тематику. Для перекладу мовних засобів англійськомовних текстів новин на безпекову тематику – індивідуального та колективного різновидів – найчастіше вживають п'ять моделей: еквівалентну, вилучувальну, інтерпретаційну, зміни перспективи та міжмовної метонімії.

Еквівалентна модель передбачає відтворення мовних засобів оригіналу українською мовою за семантикою, тобто за їхніми значеннями. Ця модель використовується при перекладі текстів на безпекову тематику для точного відтворення ключових для розуміння індивідуальної та колективної безпеки речень.

Вилучувальна модель передбачає усунення тих мовних засобів оригіналу, що позначають наявні або відсутні концепти в картині світу (світогляді) української аудиторії. Ця модель використовується при перекладі новин на тему індивідуальної та колективної безпеки однаково часто з метою вилучення складних для розуміння українською аудиторією понять. Найпоширенішим є вилучення другорядних членів речення.

Інтерпретаційна модель передбачає введення додаткових мовних засобів до тексту перекладу для його більшої зрозумілості або докладнішого пояснення окремих речей для українських читачів. У новинах індивідуальної безпеки ця модель найчастіше використовувалась для уникнення тавтології. У текстах на тему колективної безпеки частіше вводились імена, прізвища та посади політичних діячів. У двох випадках спільними були введення додаткових речень до заголовків для привернення уваги читача та багатокомпонентних конструкцій для забезпечення природності перекладу.

Модель зміни перспективи – це процес зміни певного погляду, з якого було виражено текст оригіналу, на зовсім інший у перекладі для кращого привернення уваги українських читачів і відповідності до їхнього менталітету. Ця модель найчастіше представлена додатковими реченнями, перефразуванням певних частин або повного речення. У новинах індивідуальної безпеки цю модель застосовують для привернення уваги читача. У новинних текстах на тему колективної безпеки метою використання цієї моделі є вплив на читача та його думку.

Модель міжмовної метонімії передбачає заміну певної мовної одиниці оригіналу на іншу в перекладі, котра є близькою за значенням або асоціативно пов'язана з нею. Зазвичай цю модель уживають для заміни мовної одиниці оригіналу на позначення назви країни на ту, що іменує її президента в тлумаченні. У текстах новин колективної безпеки ця модель зустрічається набагато частіше, оскільки майже у всіх статтях фігурують назви країн, їхніх столиць, імена політиків тощо, які замінюють у перекладі за цієї моделі.

ВИСНОВКИ

Дискурс – це комплексна комунікативна подія між мовцем і слухачем, яка відбувається з урахуванням різних контекстів і включає соціокультурні, політичні, психологічні та інші фактори.

Класифікації дискурсу варіюються в залежності від спеціалізації автора. Однак, у цій роботі основною класифікацією є І. Шевченко та О. Морозової, у якій є поділ дискурсу за соціально-ситуативним параметром, зокрема медійний дискурс як один із найпоширеніших типів.

Медійний дискурс є способом комунікації, використовуваним мас-медіа для поширення інформації, інтерпретації подій та впливу на громадську думку. Він включає такі підтипи, як новинний, інформаційно-аналітичний, розважальний та рекламний дискурс. Новинний дискурс передає актуальні події, факти, аналізи та коментарі через різні медійні канали, включаючи інтернет.

Новинний дискурс представлений власне новинами – інформація або репортаж про останні події. Новини є окремим інформаційним жанром і в англо-американській традиції вони розглядаються як тип медіа-дискурсу. Текст новини є інформаційним матеріалом, який передає факти про нещодавні події. Він характеризується об'єктивністю, конкретністю, короткістю та структурованістю, що дозволяє ефективно та зрозуміло донести інформацію аудиторії.

Структура новинного тексту включає заголовок, лід, основну частину та можливо підзаголовок. Популярні методи структурування новин включають "перевернуту піраміду" та стиль пісочного годинника. В цьому дослідженні основною схемою є Т. ван Дейка, яка включає заголовок, лід, головну подію, фон, вербальні реакції та коментарі. Ця структура застосовується як для оригінальних текстів, так і для їх перекладів.

Згідно з ієрархією Маслоу, однією з найважливіших потреб є безпека. Міжнародна безпека має дві основні форми: колективну (універсальну та регіональну) та індивідуальну безпеку окремих держав. Новини на тему безпеки є медійними повідомленнями, які інформують про події або ситуації, пов'язані з

безпекою. Вони призначені для інформування громадськості про потенційні небезпеки та допомагають уникнути негативних наслідків.

Моделі перекладу представляють собою особливі повторювані й регулярні шаблони, що автоматично використовуються перекладачами під час роботи з оригіналами текстів новин на тему безпеки. Ці патерни перекладу використовуються виключно в новинному жанрі і не можуть бути порівняні з усталеними моделями перекладознавства, які описують різні аспекти мислення перекладача, такі як когнітивні, ситуативні, семантичні, трансформаційні, комунікативні тощо. Для перекладу англомовних текстів новин на тему безпеки найчастіше використовуються п'ять моделей: еквівалентна, вилучувальна, інтерпретаційна, зміна перспективи та міжмовна метонімія.

Еквівалентна модель прагне відтворити мовні засоби оригіналу за семантикою у перекладі. В індивідуальному різновиді безпекового тексту еквівалентно відтворюють ключові речення. У колективному еквівалентно відтворюють ті речення та абзаци, що мають найбільшу цінність для розуміння міжнародних відносин.

Вилучувальна модель у перекладі передбачає усунення мовних засобів оригіналу, які вказують на концепти або уявлення, що можуть бути незрозумілими для української аудиторії або не мають відповідних аналогів у їх світогляді. В індивідуальному різновиді безпекового тексту вилучають тематичні класифікатори та другорядні члени речення. У колективному вилучають тематичні класифікатори, другорядні члени речення, технічну термінологію й імена, прізвища та посади політиків.

Інтерпретаційна модель включає в себе введення додаткових мовних засобів у перекладі з метою пояснення або покращення зрозумілості окремих елементів тексту для українських читачів. В індивідуальному різновиді безпекового тексту за інтерпретаційної моделі додатково залучають словосполучення, дієслова, трикомпонентні пояснення, емотивні одиниці та додаткові речення. У колективному різновиді за інтерпретаційної моделі додатково залучають трикомпонентні конструкції, імена та прізвища політиків

та додаткові речення.

Модель зміни перспективи передбачає перетворення погляду або перспективи, з якої був виражений оригінальний текст, на зовсім іншу у перекладі, щоб привернути увагу українських читачів з урахуванням їхнього світогляду. В індивідуальному різновиді безпекового тексту змінюють перспективу з власне події на людські емоції, а в колективному з події на її вплив на стосунки з Україною.

Модель міжмовної метонімії передбачає заміну певної мовної одиниці оригіналу на іншу в перекладі, котра є близькою за значенням або асоціативно пов'язана з нею. Зазвичай цю модель уживають для заміни мовної одиниці оригіналу на позначення назви країни на ту, що іменує її президента в тлумаченні. В індивідуальному різновиді безпекового тексту назву країни замінюють ім'я її лідера, а в колективному назву країни міняють на ім'я її лідера, столицю або назву урядової будівлі.

Перспектива подальшого дослідження полягає в аналізі та виокремленні перекладацьких моделей під час відтворення текстів інтернет-новин на безпекову тематику інших провідних англійськомовних видань.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акоп'янц Н. М., Ворожбіт Ю. Лексико-стилістичні особливості перекладу англomовних текстів ЗМІ на українську мову // Вісник Нац. техн. ун-ту «ХПІ»: зб. наук. пр. Сер.: Актуальні проблеми розвитку українського суспільства. 2016. № 13 (1185). С. 59—63
2. Бойчук К. В. Мова газетних текстів як засіб впливу на читача. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : філологічна*. 2009. № 11. С. 135–139.
3. Бурбело В. Б. Сучасні концепції дискурсу та лінгвопрагматичні засади дискурсології. *Вісник КНУ ім. Т. Шевченка*. 2002. Іноземна філологія, № 33. С. 79–84.
4. Вайшенберг З. Новинна журналістика : Навч. посіб.: стандарти якості журналіст. практики. Київ : Акад. Укр. преси, 2004. 262 с.
5. Вдович І. Ефекти об'єктивності і суб'єктивності в текстах англomовних інтернет-новин. *Магістерський науковий вісник*. 2022. № 38. С. 32–36.
6. Воропай Т. О. Додавання як засіб досягнення прагматичної еквівалентності у перекладі. *Актуальні проблеми природничих і гуманітарних наук у дослідженнях молодих учених : матеріали всеукр. наук. конф., м. Черкаси, 22 квіт. 2021 р.* 2021. С. 798–800.
7. Дейк Т. А. Язык. Познание. Коммуникация : сборник работ. Москва : Прогресс, 1989. 312 с.
8. Демецька В. Adaptive model in translation: psycholinguistic dimension. *Psycholinguistics*. 2019. Vol. 26, no. 2. P. 70–90. URL: <https://doi.org/10.31470/2309-1797-2019-26-2-70-90>
9. Денисова С. П. Дискурсивний аналіз як спосіб реконструкції соціально-культурних феноменів у художньому тексті. *Вісник Київського національного лінгвістичного університету*. Серія : філологія. 2014. Т. 17, № 2. С. 57–64.
10. Каліщук Д. М. До проблеми типології дискурсу. *Науковий вісник*

- Волинського державного університету імені Лесі Українки. 2007. Серія : Філол. науки, № 4. С. 51–52.
11. Карасик В. И. Языковые ключи. Москва : Гнозис, 2009. 406 с.
 12. Кардашова О. В. Буденний дискурс як предмет наукового осмислення. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. 2015. Серія «Філологія», № 1152. С. 171–176.
 13. Карпчук Н. П. Адресованість в офіційному та неофіційному англomовному дискурсі (комунікативно-прагматичний аналіз) : монографія. Луцьк : Вол. держ. ун-т ім. Лесі Українки, 2006. 159 с.
 14. Ковчак В. О. Дискурс як чинник суспільного здійснення людини. *Гілея: науковий вісник*. 2015. № 97. С. 203–207.
 15. Козуб У. Я. Лінгвальні засоби актуалізації концептуальної метафори в сучасному англійськомовному медіа дискурсі та їх відтворення в українськомовних перекладах : кваліфікаційна робота магістра. Київ, 2020. 107 с.
 16. Конюхова Л. Особливості структури новин інтернет-видань. *Інформація, комунікація, суспільство* : матеріали міднар. наук. конф., м. Львів, 21 трав. 2014 р. Львів, 2014. С. 130–131.
 17. Кость С. Семантико-теоретичний аналіз функціювання терміна дискурс. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія «Проблеми української термінології». 2010. № 675. С. 121–124.
 18. Крамар В. Б. Жанр та ідіостиль як чинник вибору перекладацької моделі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2019. № 17. С. 65–69.
 19. Ла Рош фон В. Вступ до практичної журналістики : навч. посіб. Київ : Акад. укр. преси, 2005. 229 с.
 20. Мороз Н. Роль засобів масової інформації у формуванні громадянського суспільства України. *Гуманітарний журнал*. 2012. № 2-3. С. 205–210.

21. Пономаренко Г. Г. Відтворення іміджу українського політикуму в англійськомовних змі (на матеріалі перекладів текстів змі англійською мовою) : кваліфікаційна робота магістра. Херсон, 2020. 48 с.
22. Попова О. Переклад стилістичних особливостей мовлення ведучого телевізійного інтерв'ю. *Науковий вісник ПНПУ ім. К. Д. Ушинського*. 2020. № 31. С. 312–327.
23. Потапенко С. І. Зіставне дослідження мас-медійного дискурсу: лінгвокогнітивні принципи. Мовні і концептуальні картини світу. 2011. Вип. 34. С. 153–157.
24. Різник С. В. Колективна безпека. *Енциклопедія Сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=5527.
25. Русакова О. Ф. Современные теории дискурса: опыт классификаций. *Современные теории дискурса. Мультидисциплинарный анализ. Серия «Дискурсология»*. 2006. С. 11–30.
26. Саенко А. Н. Содержательно-стилистические особенности информационных текстов в Интернете. *Научные записки Луганского национального педагогического университета. Серия : филологические науки*. 2004. № 5. С. 350–360.
27. Серажим К. С. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність (на матеріалах сучасної газетної публіцистики) : монографія. Київ : Київ. нац. ун-т ім Тараса Шевченка, 2002. 392 с.
28. Серажим К. С. Термін «дискурс» у сучасній лінгвістиці. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків, 2003. С. 7–12.
29. Ситник І. В. Дискурс в сучасній лінгвістиці. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2020. Серія Філологія, № 46. С. 123–126.
30. Ситник О. Сучасні тенденції проектування взаємодії користувачів із інтернет-медіа. *Український інформаційний простір*. 2019. № 3. С. 185–196. URL: <https://doi.org/10.31866/2616-7948.3.2019.171375>

31. Тацакович У. Т. Інтертекстуальність у перекладі: загальний огляд та обґрунтування інтегрованого підходу. *Закарпатські філологічні студії*. 2019. Т. 2, № 11. С. 51–57.
32. Теліцина М. Е. Сучасні лінгвістичні підходи до дослідження дискурсу та його типів. *Наукові теорії сьогодення та перспективи розвитку наукової думки* : Матеріали міжнар. наук. конф., м. Київ, 11 жовт. 2019 р. Київ, 2019. С. 65–67.
33. Цвіль Т. В. Мовні засоби персуазивності англійськомовного медійного тексту: перекладознавчий аспект (на матеріалі новин про Коронавірус) : кваліфікаційна робота магістра. Київ, 2022. 103 с.
34. Цьосенко А. В. Мас-медійний дискурс, його особливості. *Сучасні тенденції іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців немовних спеціальностей в полікультурному просторі* : матеріали міжнар. науково-практ. конф., м. Київ. Київ, 2020. С. 170–172.
35. Швець К. Новини як тип дискурсу. *Магістерський науковий вісник*. 2015. № 22. С. 46–49.
36. Шевченко І., Морозова О. І. Проблеми типології дискурсу. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен* : монографія. Харків, 2005. С. 233–236.
37. Шинкарук В. І. Філософський енциклопедичний словник. Київ : Абрис, 2002. 178 с.
38. Шкворченко Н. Інтернет-дискурс як лінгвістична категорія. *Актуальні питання гуманітарних наук: Міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2019. Т. 3, № 23. С. 62–73.
39. Яблочнікова В. О. Перекладацька адекватність та еквівалентність. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: філологія*. 2019. Т. 1, № 38. С. 177–179.
40. Яцимірська М. Культура фахової мови журналіста. Львів : ПАІС, 2004. 332 с.

41. Crystal D. Dictionary of linguistics and phonetics. Wiley & Sons, Incorporated, John, 2008. 536 p.
42. Dijk T. A. v. News analysis: case studies of international and national news in the press. Hillsdale, N.J : L. Erlbaum, 1988. 325 p.
43. Dijk T. A. v. News as discourse. Hillsdale, NJ : Lawrence Erlbaum Associates, 1988. 200 p.
44. Dijk T. A. v. Strategies of discourse comprehension. New York : Academic Press, 1983. 418 p.
45. Frank G., Podewski M. The object of periodical studies. *Periodical studies today*. 2022. P. 29–53.
46. Gudkova N. M. Lexical transformations in the translation of terminological vocabulary in the field of design and textile. *Bulletin of Luhansk Taras Shevchenko National University*. 2020. No. 3 (334). P. 73–80. URL: [https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3\(334\)-73-80](https://doi.org/10.12958/2227-2844-2019-3(334)-73-80)
47. Hirschkop K., MacDonell D. Theories of discourse. *Poetics today*. 1987. Vol. 8, no. 1. P. 189. URL: <https://doi.org/10.2307/1773010>
48. Lakoff G., Johnson M. Metaphors we live by. University of Chicago Press, 2008. 242 p
49. Maslow A. H. Theory of human motivation. Start Publishing LLC, 2013.
50. Mills S. Discourse. London : Routledge, 1997. 177 p.
51. Schiffrin D. Approaches to discourse. Oxford, UK : B. Blackwell, 1994. 470 p.
52. Scollon R. Mediated discourse as social interaction. Routledge, 2014. URL: <https://doi.org/10.4324/9781315840031>
53. Shebelist S. Typology of journalism genres: modern theoretical discussions. *Young scientist*. 2020. Vol. 9.1, no. 85.1. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-85.1-28>
54. The effects of subtle misinformation in news headlines. / U. K. H. Ecker et al. *Journal of experimental psychology: applied*. 2014. Vol. 20, no. 4. P. 323–335. URL: <https://doi.org/10.1037/xap0000028>

55. Wodak R., Busch B. Approaches to media texts. The SAGE handbook of media studies. 2455 Teller Road, Thousand Oaks California 91320 United States. P. 105–122. URL: <https://doi.org/10.4135/9781412976077.n6>
56. Yoon S. Detecting incongruity between news headline and body text via a deep hierarchical encoder. *Proceedings of the AAAI conference on artificial intelligence*. 2019. Vol. 33. P. 791–800. URL: <https://doi.org/10.1609/aaai.v33i01.3301791>
57. Zillmann D. Effects of lead framing on selective exposure to internet news reports. *Communication research*. 2004. Vol. 31, no. 1. P. 58–81. URL: <https://doi.org/10.1177/0093650203260201>

**СПИСОК СКОРОЧЕНЬ НАЗВ ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО
МАТЕРІАЛУ**

58. BBC News. URL: <https://www.bbc.co.uk/news>
59. BBC News Україна. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian>

SUMMARY

The title of my thesis is «Rendering of the English-speaking news articles on safety into Ukrainian».

The relevance of this paper results from the orientation of linguistics and translation studies towards investigating different types of communication, in particular translation of the news discourse, entailing online pieces of news as the most common type of media discourse. The aim of the work is to single out the patterns for discourse translation of the English Internet news.

The outlined aim presupposed the fulfillment of the following tasks: to cover modern approaches to the discourse interpretation, to study its classification and connection with translation studies, define the characteristic features and typology of news discourse, reveal the structure of English news stories, explain the concept of news texts on safety issues with its further categorization into individual and collective; identify and explain the use of the most commonly used translation patterns in the reproduction of English-language news on individual and collective safety topics in Ukrainian.

Fulfilling the tasks, we have come to the following conclusions. Discourse is a complex communicative process between a speaker and a listener that takes place in different contexts and includes socio-cultural, political, psychological, and other factors.

Classifications of discourse vary depending on the author's specialization. However, in this study, the main classification is that of I. Shevchenko and O. Morozova, which subdivides discourse according to the socio-situational parameter, with media discourse as one of the most widespread types.

Media discourse is a way of communication used by the media to distribute information, interpret events, and influence public opinion. It comprises such subtypes as news, information and analytical, entertainment, and advertising discourse. News discourse broadcasts current events, facts, analyzes and comments through various media sources, including the Internet.

News discourse is represented by news itself - information or a report on the latest events. News is a separate information genre and in the Anglo-American tradition it is considered a type of media discourse. The news text is an informational item that conveys statements about recent events. It is characterized by objectivity, specificity, brevity, and structuredness, which allows it to convey information to the audience effectively and clearly.

The structure of a news story includes a headline, a lead, and a body. Popular methods of structuring news include the "inverted pyramid" and the hourglass style. In this study, the primary scheme is T. van Dijk's, which includes a headline, lead, main event, background, verbal reactions and comments. This structure is applied to both original texts and their translations.

According to Maslow's hierarchy, one of the most important needs is safety. International safety has two main forms: collective (universal and regional) and individual safety of individual states. News on the topic of safety is a media message that informs about events or situations related to safety. They are intended to inform the public about potential dangers and help avoid negative consequences.

In our work, translation patterns are defined as a kind of repeated and regular patterns of reproduction of specific linguistic means of the source language that are automatically used by the translator when working with source news texts on safety topics. These translation patterns are used exclusively in the news genre and are not equated with the models established in translation studies, which serve to describe a range of interpreter's thinking operations, divided into cognitive, situational, semantic, transformational, communicative, etc.

The equivalence pattern implies the rendering of the original language means into Ukrainian in terms of semantics. In individual safety texts, key sentences are reproduced equivalently. In the collective safety texts, the sentences and paragraphs that are most valuable for understanding international relations are translated equivalently.

The omission pattern involves the omission of those linguistic means of the source text that denote existing or absent concepts in the worldview of the of the

Ukrainian audience. In the individual type of safety text, thematic classifiers and secondary parts of the sentence are removed. In collective safety texts, thematic classifiers, secondary parts of the sentence, technical terminology, and names, surnames, and positions of politicians are removed.

The interpretive pattern involves the introduction of additional linguistic means into the translation text to make it more understandable or to explain certain things in more detail for Ukrainian readers. In texts on individual safety topics, the interpretive pattern uses additional phrases, verbs, three-part explanations, emotional units, and additional sentences. In collective safety texts, the interpretive pattern additionally involves three-component constructions, names of politicians and additional sentences.

The pattern of perspectivational switch is the process of changing a certain perspective from the source text to a completely different one in the target language to attract the attention of Ukrainian readers and to match their mentality. In individual safety texts, the perspective is changed from the event itself to human emotions, and in collective safety texts, from the event to its impact on relations with Ukraine.

The pattern of interlingual metonymy involves replacing a word or phrase in the original with another in the translation that is close in meaning or associatively related to the original term. In texts on individual safety, the name of the country is replaced by the name of its leader, and in the collective ones, the name of the country is replaced by the name of its leader, capital or name of a government erection.

The prospect of further research lies in analyzing and distinguishing translation patterns in the reproduction of online security news texts of other far-famed English-speaking news sites.